

Rdeča nit Adriine prikolice je – modra

Letos mineva 60 let, odkar so začeli izdelovati prikolice adria, in nekaj manj, odkar so v uporabi tiste značilne bele z modro črto; najmanjša adria 305 je tudi glavni predmet razstave Modro na belem v TMS

Matjaž Terzič

Sprehod med posameznimi mestnimi četrti našega glavnega mesta, po zelenih površinah, poljih in travnikih ter vmesnih poteh in kolovozih, razkrije marsikaj zanimivega. Res je, vrtičkov, nekdanj kar ljubljanskega zaščitnega znaka, je bistveno manj kot nekoč, a izginili še vendarle niso. Med njimi se najde tudi nekaj takšnih, na katerih je namesto vrtno lope parkirana kar – prikolica. Tista majhna, stara, Adriina, bela z značilno modro črto. Te tako na zanimiv način živijo svoje drugo ali celo tretje življenje in so na tak način še en dokaz (izmed mnogih), kako zelo priljubljene so bile svojčas, predvsem v 70. in 80. letih prejšnjega stoletja. Tako zelo, da ima, in to brez pretiravanja, skoraj vsak, ki je živel v tistem obdobju, z njo kakšno neposredno izkušnjo. Ravno omenjena barvna kombinacija je bila navdih za poimenovanje občasne razstave v Tehniškem muzeju Slovenije (TMS), posvečene fenomenu prikolice znamke Adria – Modro na belem. Odprli so jo pred dnevi in bo postavljena do konca prihodnjega leta. Da bo mera polna, pa sovpada še s 60. obletnico prve Adriine prikolice, ki so jo (model adria 375) v takratnem novomeškem IMV izdelali leta 1965 in jo nemudoma odpeljali na Švedsko. Ta je bila v tistem času, skupaj z drugimi deli Skandinavije in Zahodno Evropo, predvsem Veliko Britanijo, eden redkih trgov za počitniške prikolice, medtem ko se je pri nas začel razvijati kakšnega pol desetletja kasneje – prav s prihodom majhne, enosne prikolice adria 305, ki je v dolžino skupno merila komajda dobre štiri metre in imela od leta 1970 torej zna-

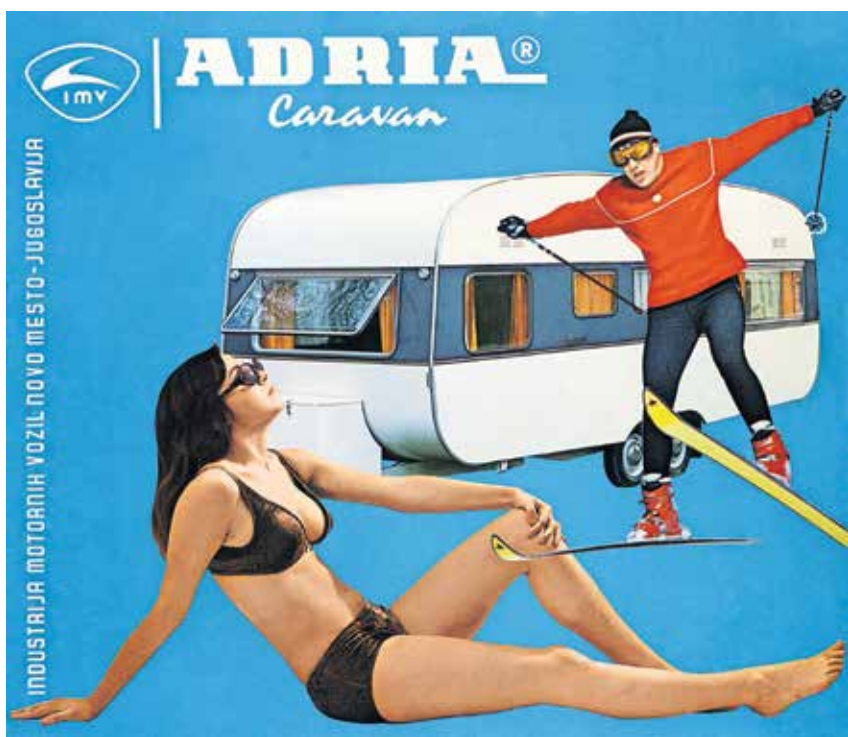
Osrednji prostor občasne razstave Modro na belem v Tehniškem muzeju Slovenije / Foto: Matjaž Terzič

Račun ob nakupu prikolice adria 305. Dobrih 39.000 dinarjev bi bilo danes približno 8000 do 9000 evrov.

Ker je bila prikolica adria 305 majhna, lahka in okretna, je bila lažje mobilna in ni tako pogosto kot nekatere večje v kampih ostajala po več let. / Foto: Promo Foto iz arhiva Adrie Mobila

Reklamni plakat za prikolice adria / Foto: Promo Foto iz arhiva Adrie Mobila

Notranjost prikolice adria 305 je bila enostavna. / Foto: Tomo Jeseničnik

čilen modri pas na beli podlagi. Pred tem so bile namreč IMV-jeve prikolice, tudi zgodnji primerki adrie 305, bele, modra barva pa je predstavljala morje, jadransko obalo, modrino, Jadran ... S tujko torej Adrio.

Le tisto, kar je bilo nujno

Šlo je, skratka, za prikolico, ki so si jo lahko privoščile tudi družine in posamezniki. Ena izmed takšnih je bila tudi družina Koporc, ki je konec leta

2023 prikolico adria 305 turist, ki so jo pred tem redno uporabljali skoraj štiri desetletja, podarila Tehniškemu muzeju. »Že takrat smo nemudoma začeli razmišljati, kako ta resnično zanimiv predmet primerno predstaviti, letošnja obletnica pa je za kaj takega prišla kot naročena,« nam je ob obisku zanimive razstave, na kateri na dan privrejo različni spomini, povedal njen kustos **Matevž Šlabnik**, ki sicer za prikolico adria pravi,

da gre za fenomen na več področjih – za industrijski, oblikovalski in uporabniški. »Industrijski je že zaradi same zgodbe pojava tega produkta. Če se prestavimo 60 let v preteklost, kupcev počitniških prikolic v Sloveniji in nasploh v Jugoslaviji skorajda ni bilo. Trg za to je obstajal v Skandinaviji in Zahodni Evropi, kjer je bil standard višji. Pri IMV so ugotovili, da bi bila lahko prodaja prikolic dobro sredstvo za dostop do deviz, do tujih valut, s

katerimi bi lahko na tujem kupovali sestavne dele za avtomobile, jih uvažali in delali to, kar so delali najraje, izdelovali avtomobile, kombinirana vozila in tako naprej. Od leta 1965, ko so predstavili prvi prototip adrie 375, je nato že v nekaj letih Adria postala ena največjih proizvajalk počitniških prikolic v Evropi, sredi 70. let celo največja. Zato govorimo o industrijskem fenomenu, pa seveda tudi zaradi tega, ker je to podjetje prežive-

lo in je izredno močno še danes ter z njim ni bilo kot z večino drugih, denimo Tamom, Avtomontažo ... Oblikovalski fenomen je medtem ta prikolica in prvi vrsti zaradi vpeljave značilne modre črte, ki je takrat veljala za drzno potezo, ki pa se je obrestovala, saj je ta modrina postala zaščitni znak IMV-jevih prikolic. Uporabniški fenomen pa je seveda zato, ker ima izkušnje z letovanjem v počitniški prikolici adria na stotisoče, če ne celo milijone ljudi. Ta prikolica je v tem prostoru postala sinonim za preživljanje dopusta in prostega časa. « Da je bila adria 305 pri nas lahko tako zelo priljubljena, je morala ustrezati kar nekaj kriterijem. Začelo se je s cenovno dostopnostjo, nadaljevalo pa z njeno majhnostjo, okretnostjo in nizko težo pod 500 kilogrami, saj so takrat v našem voznem parku prevladovali avtomobili, kot je denimo fičo ali katrca, skratka takšni, ki niso bili ravno najbolj zmogljivi. »Da so bile prikolice tako lahke, so dosegli že z zasnovo, torej z lesenim skeletom in ploščami. Ob tem ti primerki niso imeli centralnega ogrevanja, niso imeli stranišča, vse stvari, ki niso bile najbolj nujne, so odstranili in tako privarčevali pri teži,« je še povedal Šlabnik.

Še so v uporabi

Kot vsaka zgodba ima seveda tudi tista legendarnih prikolic adria svojo predzgodbo. Če letos praznujemo njihov 60. rojstni dan, začetki potniških prikolic na Slovenskem namreč segajo še malce dlje v zgodovino. Kot nam je pojasnil Matevž Šlabnik, je namreč prikolice že leta 1960, najprej za svoje potrebe, potem pa tudi v manjših serijah, izdeloval vodja mizarkega podjetja Opremales Miloš Jevšček. Zadnja je tako imela ime JeMi 450 (prvi črki imena in priimka, op. p.), šlo pa je za zelo zanimivo prikolico, ki jo je bilo mogoče razstaviti in čez zimo pospraviti ter nato spet sestaviti. »Ena izmed zgodb pravi, da je gospod Jevšček prikolico v zgodnjih 60. letih predstavil na Zagrebškem velesejmu, kjer so bili tudi predstavniki IMV, ki so videli, da gre za izdelek, ki bi ga sami znali narediti in industrijsko proizvajati, česar Jevšček oziroma Opremales sam ni zmož, ter da bi bil to odličen posel na Zahodu. Tudi Martin Sever, ki je vodil razvoj prvega prototipa, adrie 375, je bil z njim v stiku, ni pa povsem jasno, kakšen je bil dogovor. A neki dialog je obstajal. Prikolica adria pri nas tako ni bila prva, lahko pa rečemo, da je bila prva v serijski proizvodnji, prva industrijsko izdelana,« je razložil Šlabnik.

Adriinih prikolic se je v naslednjih letih tudi pri nas prodalo zares ogromno, na podlagi odzivov, ki so jih pri pripravi razstave dobili v TMS, pa ocenjujejo, da jih je kar nekaj v uporabi še danes. Dodaten zagon so dobile z vzponom priljubljenosti retro oziroma vintage stila, tako da je kar nekaj lastnikov, ki še vedno vlagajo veliko truda in energije, da jih ohranjajo v kar najboljši kondiciji, kot je to na primer pri starodobnih avtomobilih. Ali pa, če se za konec vrnemo na začetek, živijo drugo in drugačno življenje od tistega, čemur so bile v osnovi namenjene. ■

Takole je septembra lani požar družini Grm - Zupančič popolnoma uničil dom. / Foto: Tomaž Skale

Na pogorišču (pre) počasi raste nova hiša

Minuli mesec je 49 darovalcev zbralo 2204,68 evra donacij, Iskrica pa je z nakupom gradbenega materiala pomagala šestčlanski družini Grm-Zupančič

Tatjana Pihlar

Septembra je 49 darovalcev zbralo 2204,68 evra pomoči, izdatkov je bilo za 576,34 evra, skupno stanje na dobrodelnem računu, ki ga vodi fundacija Izpolnimo otroške želje iz Kranja, pa je bilo 30. septembra 28.033,78 evra.

Minuli mesec smo z nakupom betona (zanj smo odšteli 555,10 evra)

pomagali šestčlanski družini **Grm - Zupančič** iz Ponikev v občini Dobropolje, ki ji je septembra lani pogorela hiša. Morali so jo porušiti in začeti graditi novo. Odtlej družina, v kateri so štirje mladotni otroci, stari od pet do petnajst let, živi v dveh bivalnih zabojnikih, ki ju je posodila Civilna zaščita. Grm-Zupančičevi bi si radi čim prej uredili vsaj pritlične prostore in se vselili vanje, toda gradnja

zaradi pomanjkanja denarja poteka veliko počasneje, kot bi si želeli in kot so upali, da bo. Trenutno je namreč zaposlen le oče, ki prejema minimalno plačo.

Iskrica je kupila material za izolacijo hiše

Zdaj je v Ponikvah vse nared za postavitev strehe, potem sledi urejanje notranjosti. Družina Grm - Zupančič potrebuje strojne omete, tlak, ke-

ramične ploščice ter vodovodno in električno napeljavo. Če bi jim lahko kdo pri tem pomagal bodisi z delom bodisi z materialom, bi mu bili nadvse hvaležni, nam je dejala gospa **Stanka** in dodala, da bi se za začetek ogrevali s pomočjo kamina, saj denarja za centralno ogrevanje nimajo. Grm-Zupančičevi so dosegljivi na naslovu Ponikve 104, 1312 Videm - Dobropolje, ali telefonski številki 070/691-402. Vnaprej hvala za pomoč!

Ta mesec je Iskrica že pomagala (znesek pomoči bo razviden iz finančnega poročila za oktober, ki ga bomo objavili v začetku novembra) tudi družini **Perme** iz Lupinice v občini Šmartno pri Litiji. Mamica **Helena** je pred dobrima dvema le-

toma po moževi smrti ostala sama z mladoletnima deklicama. Starejša obiskuje sedmi razred osnovne šole, mlajša pa tretjega. Ker družina pri Iskrici še ni izkoristila vse razpoložljive pomoči, nas je gospa Helena prosila, če bi jim lahko pomagali premagati dolgoletno bitko z zimo. Njihova hiša je namreč brez fasade, zato jim pozimi toplota uhaja iz nje. Iskrica jim je kupila material za izolacijo.

Hvala, srčni bralke in bralci

Gospa **Tončka Trop** s Ptuja, naša zvesta bralka in darovalka, je v septembru na Iskričin dobrodelni račun nakazala 100 evrov za petčlansko družino **Serec - Šarkanj** iz Šulincev v občini Gornji Petrovci, v kateri so trije mladoletni otroci. Debela toča jim je namreč junija uničila strehe hiše in gospodarskih objektov ter jim povzročila za okoli 43.000 evrov škode. Iskrica je tej družini že pomagala z nakupom strešnikov, podarili smo ji tudi darilno kartico za nakup živil, zahvaljujoč srčnosti gospe Tončke Trop ji bomo lahko zdaj kupili še eno. Hvala!

Iz srca hvala tudi tistim, ki pomoč za družine v stiski nakazujejo prek SMS-sporočil, in sicer tako, da na 1919 pošljete sporočilo s ključno besedo ISKRICA5. Z vsakim poslanim sporočilom prispevate po pet evrov. Minuli mesec se je tovrstne pomoči nabralo za 170 evrov. Telekomu Slovenije vsak mesec za to storitev plačamo 6,10 evra provizije, bančnih provizij zaradi plačila računov pa je bilo septembra za 15,14 evra.

Prisrčna zahvala tudi bralkam in bralcem, ki z našimi iskricami delite srečo, ko vam žreb nameni denarno nagrado za rešeno križanko v Nedeljcu, a se ji v dobro otrok v stiski odpoveste. Nekateri se v korist Iskrice odredite tudi rojstnodnevnim darilom, drugi denar namesto za sveče in cvetje pokojnikom nakažete na naš dobrodelni račun. ■

Dobrodelni september

Minuli mesec so denarno pomoč na Iskričin dobrodelni račun nakazali tudi:

- 10 evrov: **Srnejana Pavkovič**, Jesenice.
- 11,68 evra: **Dominvest**, d. o. o., Jesenice.
- Po 15 evrov: **Marija Gašperšič**, Jesenice (dvakrat); **Mira Kresnik**, Slovenska Bistrica; **Miroslav Mramor**, s. p., Velike Lašče.
- Po 20 evrov: **Jožef Podpečan**, Celje; **Štefanija Zorman**, Jesenice; **Jože Grošelj**, Kisovec; **Blaž Sotošek**, Koprivnica (odpoved denarni nagradi za križanko v korist Iskrice); **Andreja Kočever**, Kranj (odpoved denarni nagradi za križanko v korist Iskrice); **Igor Škrjanc**, Ljubljana Dobrunje; **Vanda Lavrič**, Logatec; **Ljudmila Polajner**, Mežica; **Vida Zver**, Murska Sobota; **Polona Krumpak**, Rimske Toplice; **Stanislava Hladnik**, Šentjur; **Marija Sovinc**, Škofja Loka; **Vida Ogrin**, Vrhnika.
- 22 evrov: **Jelka Blaznik**, Dravograd.
- 25 evrov: **Anton Črnugelj**, Postojna.
- 26 evrov: **Dragica Nemeč**, Domžale.
- Po 30 evrov: **Janez Orehek**, Domžale; **Franc Fajfar**, Kisovec; **D. Č.** s Ptuja.
- 35 evrov: **Marjan Grgurič**, Murska Sobota.
- Po 40 evrov: **Ladislav Lenassi**, Kočevje; **Anton Korošec**, Ljubljana; **Tatjana Zadel**, Šentvid pri Stični; **Franc Ciperle**, Žabnica; **Telekom Slovenije** (SMS-donacije na 1919 s ključno besedo ISKRICA5).
- Po 50 evrov: **Ljudmila Širca**, Ljubljana; **N. N.**, Petrovče; **Pavla Strel**, Škofja Loka; **Matej Vozel**, Višnja Gora; **Marija Baš**, Zagorje ob Savi; **Jože Cokan**, Žalec; **Branko Balantič**, Žiri; **Marta Erznožnik**, Kranj.
- 55 evrov: **A1 Slovenija** (SMS-donacije na 1919 s ključno besedo ISKRICA5);
- 65 evrov: **Luka Omrčen**, Ljubljana.
- 70 evrov: **Ivanka Jeklar**, Grahovo.
- 75 evrov: **Telemach Slovenija** (SMS-donacije na 1919 s ključno besedo ISKRICA5).
- Po 100 evrov: **Helena** in **Frenk Rojnik**, Braslovče; **Francka Košak**, Ljubljana; **N. N.**; **Boleslav Bizjak**, Rogaška Slatina.
- 300 evrov: **Gabrijela Kokar**, Ljubljana.

Gradnja nove hiše napreduje zelo počasi. Šestčlanska družina Grm - Zupančič bi si rada do konca leta uredila vsaj pritlične prostore, da bi se lahko vselili v hišo in Civilni zaščiti vrnila bivalna zabojnika. / Foto: Stanka Grm - Zupančič

ISKRICA NEDELJSKEGA

pomaga otrokom iz
socialno ogroženih družin.

Vaš prispevek lahko nakažete tudi na:

ISKRICA »POMOČ OTROKOM«

Koda namena: **CHAR**

Namen: **Iskrica ali priimek in ime**

otroka, ki mu pomoč namenjate

TRR: **SI56 0400 1004 7454 911**,

OTP banka

Referenca: **SI99** – drugo okence

postavite prazno

Pravila in pogoji: www.dnevnik.si/pogoji.